

Література

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М. : Педагогіка, 1989. – С. 5.
2. Бобохужаев Ш.И. Инновационные методы обучения: особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования / Ш.И.Бобохужаев, З.Ю. Юлдашев. – Ташкент : Вид-во «IQTISOD-MOLIYA». 2006. – 88 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник / Ілона Миколаївна Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Ісаєва О. Комп'ютер на уроці літератури як методична проблема / О. Ісаєва // Всесвітня літ-ра в середніх навчальних закладах України. – 2009. – №5. – С. 2-5.
5. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике : обучение на основе исследования, игры и дискуссии / М. В. Кларин. – Рига. : НПЦ «Эксперимент», 1995. – 176 с.
6. Коваленко О. Становлення поняття «педагогічна технологія» в освітній системі США / О. Коваленко // Вісник Львівського університету. Серія Педагогіка. – 2010. – Вип.. 26. – С. 180-185.
7. Коменський Я.А. Велика дидактика / Я.А. Коменський // Вибр. пед. твори. – К. : Рад. шк., 1940. – Т. 1. – 245 с.
8. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования : учеб. пособие для студ. высш.пед. учеб. заведений / М. М. Левина. – М. : Изд. центр "Академия", 2001 – 272 с.
9. Пехота О.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя / О.М. Пехота, А.М. Старєва. – М. : Вид-во "Іліон", 2006. – 272 с.
10. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К.Селевко // учебное пособие. – М. : Народное образование, 1998. – 255 с.

Анотація

У статті розглядається поняття «інноваційні педагогічні технології». Розкриваються історія становлення педагогічних технологій та перспективи їх впровадження в освітньому процесі. Аналізуються проблемні питання застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій на уроках української літератури.

Аннотация

В статье рассматривается понятие «инновационные педагогические технологии». Раскрываются история становления педагогических технологий и перспективы их внедрения в учебном процессе. Анализируются проблемные вопросы применения современных информационно-компьютерных технологий на уроках украинской литературы.

Summary

The article discusses the concept of "innovative educational technology," the history of formation of educational technology and prospects for implementation of educational technology in the learning process of Ukrainian Literature.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, інновації, українська література, методика, основна школа.

Ключевые слова: технология, педагогическая технология, инновации, украинская литература, методика, основная школа.

Key words: technology, educational technology, innovation, Ukrainian literature, methodology, basic school.

Подано до редакції 02.04.2013.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, доц.Уліщенко В.В.

УДК : 371.13.046.12 : [81 : 37.02]

© 2013

Девлетов Р.Р.

ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ СИНХРОННОГО ВИВЧЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН МОВНОГО ЦИКЛУ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Професійна підготовка майбутніх учителів неможлива без лінгводидактичної. У зв'язку з цим зміст викладання методики мовних дисциплін, особливо в умовах їх синхронного навчання, необхідно вести у двох напрямках: 1) навчання лінгводидактичній мові та 2) формування та розвиток лінгводидактичного мовлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Теоретичні та методичні розробки з мови та мовлення пов'язані з іменами А.Х.Гардинера, В.А.Звегінського, Л.В.Щерби, Є.Д.Поліванова, С.І.Бернштейна та ін [1; 4; 6; 7].

Формулювання цілей статті... Метою статті є обґрунтування важливості розмежування напрямів роботи з лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів в умовах синхронного вивчення російської, української та кримськотатарської мов.

Виклад основного матеріалу дослідження... Лінгводидактика у певному аспекті представляє собою спеціальну мову для опису конкретних мовних та мовленнєвих навчальних ситуацій, які досліджуються дидактикою, психологією, психолінгвістикою. Якщо вважати, що знати лінгводидактику – означає вміти її використовувати для розв'язання різноманітних завдань, які трапляються у житті, у різних галузях науки та практичної діяльності, то досить зрозумілим стає той факт, що навчання лінгводидактики позначає і навчання

лінгводидактичній мові. Характеристика лінгводидактичного мовлення традиційно розглядається через протиставлення її лінгводидактичній мові (термінологічному та поняттєвому коду). Зауважимо, що мовлення і мова (код) утворюють єдиний феномен людської мови та кожної конкретної мови, яка є взятою у певному її стані. [5, с. 414].

Зупинимося на деяких особливостях сучасної лінгводидактики.

Словник мови лінгводидактики включає поряд із загальноновживаними словами також специфічну лексику. Є наявність також великої кількості лінгводидактичних “слів”, що утворюють цей словник.

Таким чином, словник мови лінгводидактики складається зі слів звичайної мови та з наукових термінів – спеціальних “слів”, які визначаються у самій дисципліні, що вивчається.

При цьому словниковий склад мови науки, як і будь-якої природної мови, постійно оновлюється, уводяться нові терміни, а до старих вноситься новий сенс, інші терміни забуваються та т.і. шляхи виникнення нових термінів також різноманітні.

Наукові терміни утворюються внаслідок використання слів штучної мови для позначення нових понять. Отримавши статус наукового терміну, таке слово набуває нового сенсу, змінюються його лінгвістичні якості. Чимало “звичайних слів”, які стали науковими термінами, перетворюються в омоніми, тобто використовуються у попередній номінації у звичайному мовленні, втім, у науковому контексті вони набувають значно іншого значення. Наприклад, грамота, звук, наголошений, червона, слухання, письмо, план, посібник, тема та ін., проти давно стали методичними термінами.

За контекстом завжди розуміємо, у якій ролі виступає те чи інше слово, непорозуміння тут буває не більше, ніж у використанні будь-яких омонімів. Зауважимо, що при всій різноманітності лінгводидактичних термінів їх можна умовно віднести до кількох основних типів – власне терміни та поняття та слова, що їх обслуговують.

Відомо, що однією з головних відмінностей між російською, українською та кримськотатарською мовами є те, що перші дві відносяться до флективних, а третій – до аглюнитавних. До істотних ознак можна віднести також відсутність у кримськотатарській мові категорії роду та постпозицію присудка. Це істотно знижує гнучкість та різноманітність синтаксичних конструкцій у мовленні. Ці лінгводидактичні особливості призводять до того, що при докладному перекладі російського, українського лінгводидактичного тексту кримськотатарською мовами (при повному дотриманні правил граматики) виходить занадто тяжкоавомий, за суттю, текст, який неможливо прочитати. Більш того, часто виникають серйозні змістові помилки.

Тому основна ідея методики викладання лінгводидактичного матеріалу кримськотатарською мовою, яку використовуємо ми – не переклад російського чи українського тексту, а переказ. Причому переказ, заснований на використанні стандартних зворотів – лінгводидактичних штампів, які ще відомі як кліше: „Методика обучения” / “Методика навчання” / “Огретюв усулиети”, “Методика обучения письму” / “Методика навчання письму” / “Языгъа огретюв усулиети” [6, с. 4].

Культура професійного мовлення вчителя є важливою умовою його праці із забезпечення взаєморозуміння з учнями у процесі навчання різним дисциплінам. Культура мовлення російською, українською, кримськотатарською мовою – одна з основних властивостей, яка характеризує професійну компетентність вчителя, який реалізує трилінгвальне навчання.

В.М.Соколов та ін. позначають, що, поряд із загальнокультурним складником, найважливішим компонентом культури професійного мовлення викладача (вчителя) є вміння будувати монологічне наукове мовлення, а також організовувати професійний діалог та керувати ним [5, с. 415].

Робота з розвитку усного та писемного мовлення студентів необхідна тому, що вона є складовою роботи з формування їхньої загальної культури мовлення. Більш того, у прямому зв'язку з культурою мовлення знаходяться успіхи у вивченні лінгводидактичних дисциплін.

Культура лінгводидактичного мовлення – це сукупність знань, вмінь та навичок, які забезпечують оптимальне використання засобів лінгводидактичної мови у професійному спілкуванні.

Відомо, що провідною функцією мовлення є комунікативна, але мовлення виконує також мисленневооформлювальну та віддзеркалювальну функції, які активно впливають на виконання нею комунікативної функції.

У зв'язку з цим, актуалізується питання щодо виділення комунікативних якостей лінгводидактичного мовлення студентів.

Найважливішою складовою культури лінгводидактичного мовлення, на наш погляд, є її професійна повноцінність. Ми уявляємо, що це вміння використовувати у професійній сфері спілкування досить точно, доречно, загальнорозуміло, не лише лінгводидактичні терміни, але й номінації, що обслуговують їх слова і словосполучення.

Крім того, до істотної ознаки комунікативної повноцінності можна віднести і вміння вчителя оперувати лінгводидактичною термінологією, яка є доступною і зрозумілою для учня та окремо для колег. Ця ознака

важлива ще й тому, що спілкування вчителя пов'язано на уроці з учнями, а на семінарі, засіданні, конференції з вчителями, методистами.

Комунікативні якості лінгводидактичного мовлення пов'язані між собою та утворюють систему, яку ми представили у вигляді схеми (рис.1).

Нормованість є основою всіх комунікативних якостей лінгводидактичного мовлення. На цьому рівні можна умовно виділити нормованість із точки зору мови (російської, української та кримськотатарської) та правильність з точки зору лінгводидактики. Але при навчанні дисциплін лінгводидактичних дисциплін елементи природної та лінгводидактичної мов тісно переплетені, тому такий розподіл є ускладненим, однак це взаємне проникнення дає можливість сприяти при навчанні дисциплін лінгводидактичних дисциплін розвитку культури лінгводидактичного мовлення студентів, культури методичного мислення та культури мовлення російською, українською та кримськотатарською мовами у широкому розумінні.

Наступними складовими комунікативних якостей є зв'язність та змістовність мовлення студентів. Вони передбачають сформованість у студентів вміння зв'язно та достатньо повно передавати власні висловлювання за методичними темами.

Якість зрозумілості знаходиться поряд з якістю ясності мовлення. При цьому ясне та доступне лінгводидактичне мовлення формується на основі нормованого, точного та логічного мовлення.

У свою чергу, виразність лінгводидактичного мовлення синтезують нормованість, точність, логічність, науковість, ясність.

Нормованість, точність, зв'язність, логічність, повноцінність лінгводидактичного мовлення розглядатимемо як її базові комунікативні якості, тобто як деякий ключовий набір комунікативних якостей, які у сукупності відбивають рівень сформованості культури лінгводидактичного мовлення студентів у цілому. Отже, істотні ознаки базових комунікативних якостей лінгводидактичного мовлення можуть бути презентовані у табличному вигляді (див.табл.1) [2, с. 215-216].

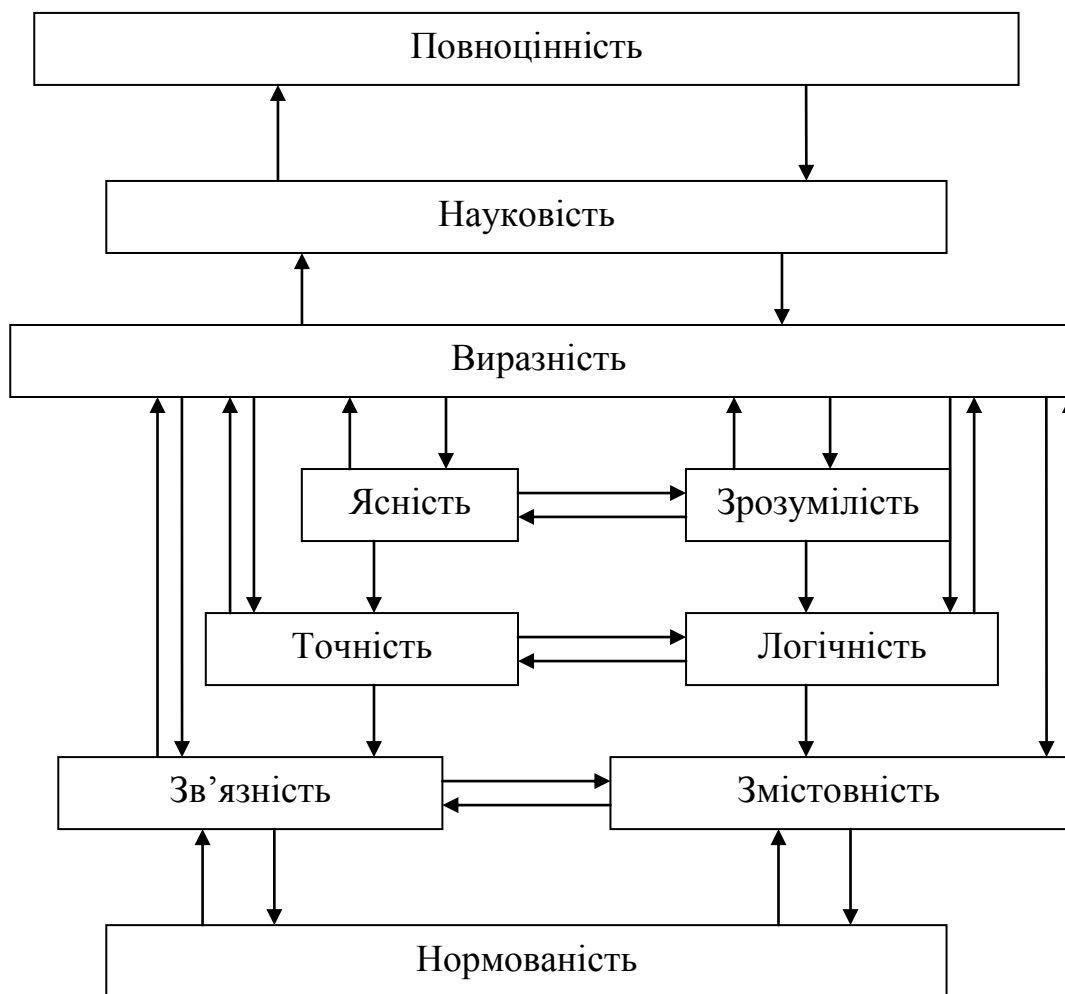

Рис.1. Схема комунікативних якостей лінгводидактичного мовлення студентів

Істотні ознаки базових комунікативних якостей лінгводидактичного мовлення

Якість мовлення	Істотні ознаки мовлення студентів
Нормованість	Правильне вживання, вимова та написання лінгводидактичних термінів, позначень, а також слів, які обслуговують методику слів та виразів. Дотримання норм російської, української та кримськотатарської мов, тобто правил, що регламентують вживання, вимову, правопис, утворення нових слів та їх граматичних форм, побудова речень
Зв'язність	Виявляється у послідовному розташуванні речень у тексті.
Змістовність	Характеризується тим, що у власному висловлюванні студент активно використовує термінологічний та поняттєвий апарат за конкретною методичною темою.
Логічність	Реалізується у вмінні виділяти в усному та писемному мовленні логічну структуру речень (у тому числі окремі ознаки при визначенні понять). У чіткому виразі зв'язку між висловлюваннями у лінгводидактичному тексті. Виявляється також у послідовному й непротиворічному викладі матеріалу, у вмінні будувати текст згідно з його смисловою структурою (розбивати на речення, абзаци та ін.)
Точність	Використання у мовленні таких мовних засобів, які найкращим чином відображають зміст висловлювання, розкривають його основну думку. Проявляється у чіткому, конкретному висловлюванні думки в писемній та усній формах.
Ясність	Основною ознакою такого мовлення є те, що воно повинно бути зрозумілим як вчителю, так і учню.
Науковість	Використані в мовленні студента мовні засоби повинні стилістично диференціюватися, тобто відповідати науково-методичному стилю мовлення. Пояснення та засвоєння лінгводидактичного матеріалу повинно здійснюватися за формулою $2 - 1 = 0$
Повноцінність	Відзначається таким відбором лексичних засобів, який робить мовлення відповідним лінгводидактичній галузі спілкування. Повноцінність регулює зміст інших якостей мовлення у конкретній мовленнєвій ситуації. Проявляється також в умінні самостійно викладати методичний матеріал за різними умовами (скажімо, повно, точно, стисло, фрагментарно тощо), при цьому не допускаючи логічних та інших типів помилок.

Висновки... Підбиваючи підсумки, можна казати про те, що для формування та розвитку культури лінгводидактичного мовлення майбутніх учителів початкових класів російською, українською та кримськотатарською мовами у процесі трилінгвального навчання дисциплін лінгводидактичного циклу викладачу слід проводити роботу у таких напрямках: розвивати усне та писемне мовлення студентів трьома вищезазначеними мовами, формувати навички роботи з навчальними лінгводидактичними текстами російською, українською та кримськотатарською мовами синхронно; забезпечувати розуміння та засвоєння монологічного мовлення викладача та взаємопорозуміння у процесі трилінгвального навчання; збагачувати та активізувати термінологічний запас. Проведення роботи у цих напрямках у підсумках дозволяє говорити про те, що у студентів формується трилінгвальна предметна компетенція.

Отже, ми можемо дійти до висновку про те, що розглянута проблема є актуальною та перспективною для поліетнічних регіонів. Робота у цій галузі дозволить модернізувати професійну підготовку майбутніх учителів та істотно підвищити їх мовну, комунікативну компетентність для роботи у мультилінгвальному середовищі.

Література

1. Гардинер А. Различие между «речью» и «языком» / А. Гардинер // Лингвистический энциклопедический словарь]. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 96 с.
2. Девлетов Р.Р. Трилінгвальное обучение в педагогических учебных заведениях Украины : монография / Р.Р. Девлетов. – Симферополь : Издательство «Оджак», 2011. – 340 с.
3. Девлетов Р.Р. Теоретико-методичні засади навчання майбутніх учителів початкових класів кримськотатарської мови в умовах трилінгвального мовленнєвого середовища : автореф. на здобуття наук. ступеня д.пед.н. : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (кримськотатарська мова)» / Р.Р. Девлетов. – Київ, 2012. – 40 с.
4. Звегинцев В.А. История языкознания XIX – XX вв. в очерках и извлечениях. Ч 2. / В.А. Звегинцев. – М., 1965. – 346 с.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / [под ред. В.Н.Ярцевой]. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.

6. Русско-украинско-крымскотатарский словарь. Російсько-українсько-кримськотатарський словник. Русча-українсько-кырымтатарджа лингво дидактик лугъат / Р.Р. Девлетов. – Симферополь : Издательство «Оджакъ», 2010. – 170 с.
7. Щерба Л.В. О трояком аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании / Л.В. Щерба // Языковая система и речевая деятельность. – Л., 1974. – С. 24-39.

Аннотація

У статті розглядається проблема модернізації лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкових класів у процесі синхронного вивчення методичних дисциплін мовної групи. Описується два напрями роботи, засобами яких реалізується предметно орієнтоване та інтегроване навчання дисциплінам лінгводидактичного циклу.

Аннотация

В статье рассматривается проблема модернизации лингводидактической подготовки будущих учителей начальных классов в процессе синхронного изучения методических дисциплин языковой группы. Описаны два направления работы, посредством которых реализуется предметно ориентированное и интегративное обучение дисциплинам лингводидактического цикла.

Summary

The problem of modernization in future primary school teachers linguodidactical preparation during synchronic learning of language disciplines studying is considered in the article. Two directions of work for realization of subject and integrative learning of linguodidactical disciplines cycle are described as well.

Ключові слова: лінгводидактична мова, лінгводидактичне мовлення, комунікативні якості, синхронне вивчення, лінгводидактична підготовка.

Ключевые слова: лингводидактический язык, лингводидактическая речь, коммуникативные качества, синхронное изучение, лингводидактическая подготовка.

Key words: linguodidactical language, linguodidactical speech, communicative features, the synchronic learning, linguodidactical preparation.

Подано до редакції 04.04.2013.

УДК 378.147:81'243

© 2013

Дем'яненко О.Є.

МІСЦЕ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Полікультурне середовище є характерною рисою сучасного цивілізованого життя. Умови формування комунікативної поведінки в різних культурах відрізняються, фіксуючи властиве на інстинктивному рівні почуття нерозуміння й відторгнення "чужого". Вочевидь, багато проблем міжнаціонального спілкування в умовах полікультурного суспільства можуть допомогти вирішити саме фахівці в області міжкультурної комунікації, якими і є вчителі-філологи, вчителі іноземної мови. Пов'язано це насамперед з тим, що полікультурне середовище є свого роду способом існування, діяльності та спілкування людей різних націй і народностей в певних конкретно-історичних, суспільних умовах. Без встановлення позитивного контакту, його розвитку та вміння долати комунікативні труднощі не можна говорити про успішну особистість.

У досягненні загальної стратегічної мети – готувати затребуваних кваліфікованих фахівців, здатних адаптуватися до умов ринку праці, – ключовим показником виступають професійні компетенції, формування їх основ у вузі спрямовано на розвиток умінь студентів усвідомлено й осмислено управляти своєю соціальною поведінкою. Великий внесок у розвиток гнучкості мислення, актуалізацію професійної мобільності під час вирішення спеціальних завдань в контексті єдиного міжнародного освітнього простору та глобалізаційних процесів у всіх сферах, в тому числі й професійній, вносить спеціальна мовна підготовка майбутніх фахівців [2, с. 104-107].

Позитивним явищем останнього часу став інтерес до проблем міжкультурної комунікації. Назвемо лише деякі роботи, в яких глибоко й різнобічно розглядаються проблеми міжкультурного спілкування: Н.Грейдіна "Основи системної концепції комунікативно-культурної взаємодії (теоретико-експериментальне дослідження)" (1999); Н.Іконнікова "Сучасні західні концепції міжкультурної комунікації (моделі індивідуальної поведінки в ситуації контакту культур)" (1994); С.Тер-Мінасова "Мова та міжкультурна комунікація" (2000); В.Фурманова "Міжкультурна комунікація та мовна прагматика в теорії та практиці викладання іноземної мови" (1994); Н.Шамне "Актуальні проблеми міжкультурної комунікації" (1999) та ін.

На сучасному етапі спостерігається посилення ролі іншомовного компонента, засобом реалізації якого в підготовці вчителів-філологів, вчителів іноземної мови виступає іншомовна професійно-комунікативна компетенція. Сутність і структуру іншомовної професійно-комунікативної компетенції розглядають в своїх роботах А.Андрієнко, Г.Архіпова, Н.Гез, С.Козак, О.Павленко, Н.Пруднікова, Н.Чернова та ін. Методики